

Tolfte söndagen efter trefaldighet, Friheten i Kristus, Luk 13:10-17

Det finns en frihet i Kristus

Dagens tema är Friheten i Kristus. Frihet är inget lätt begrepp att ringa in. Vi är nog alla överrens om att ordet har en positiv betydelse men om vi skulle försöka beskriva vad det innebär att vara fri skulle vi nog få lika många förklaringar som personer. Hur vi ser på frihet beror nog också på vår erfarenhet av dess motsatts, förtryck. I vårt land har vi inte upplevt något kollektivt förtryck på länge och kanske är också därför frihetsbegreppet är något mindre upplyft i vår kultur. Men om man rör sig ner i Europa mot Polen eller mer österut och de baltiska staterna möter vi en helt annan relation till känslan av frihet. Där människor fortfarande har färskta minnen av förtryck, genom kommunism eller nazism, är frihet mer än ett ord. Det är en grund för livet självt, ett mål värt att leva och dö för.

Traditionellt så delar man upp synen på frihet i två synsätt. Den negativa där frihet ses som avsaknad av förtryck och den positiva där frihet ses som möjligheten att göra det man vill, att förverkliga sig själv. I vårt samhälle är det främst den senare definitionen som är rådande, förmodligen helt enkelt för att den negativa, friheten från förtryck, varit en verklighet så länge.

Traditionen

Som människor ingår vi i en många sammanhang som på olika sätt formar våra liv. Vårt språk, kultur, socioekonomiska situation och det arv vi för med oss styr i olika hög grad vem vi är. I den individualistiska tidsanda vi lever i kan sådana kollektiva sammanhang ses som begränsningar av friheten. Men i, vågar jag påstå, en majoritet av dagens kulturer och definitivt i historiens attityder finns en annan uppfattning. Där ses det gemensamma inte som ett hot utan som en förutsättning för det egna.

När Jesus i dagens text liksom så många sabbater tidigare är i synagogan är det tydligt att han inte vill riva upp den tradition som han själv var ursprungligen ur. Jesus var en jude och levde som en sådan. All kristen grundad antisemitism är ren och skär galenskap. Men trots denna judiskhet så slutar texten med att han anklagas för att bryta mot just den judiska traditionen genom att hela kvinnan. Enligt traditionen var helande ett arbete och fick därför bara utföras på sabbaten om det var fråga om liv eller död. Att hela kvinnan som hade varit kutryggig under 18 år var därför ett brott mot sabbaten. Detta är inte enda gången som Jesus hamnar i en kontrovers över hur sabbaten ska lydas. I Markus 3:1-16 helar han handen på en man med förtvinad hand och blir också då beskylld för att bryta mot sabbaten. Liksom i dagens text ställer han då en fråga som inte belackarna kan svara på. "Vad är tillåtet på sabbaten, att göra gott eller ont, att rädda liv eller att döda?" "Om ni frigör djur, varför då inte människor?" I båda fallen så utgår Jesus ifrån det sabbatsparadigm som judarna levde i. Han ifrågasätter inte om sabbaten ska hållas utan hur. Han menar inte att han bryter mot sabbaten utan att de som menar att han gör fel, själva bryter mot den eftersom lagens mening är att ge liv.

Där traditionen drog skiljelinjen mellan liv och död för att bestämma vad som fick göras på Sabbaten har Jesus en helt annan utgångspunkt. För honom finns bara en relevant uppdelning, mellan ett fullt och helt liv och mellan ett begränsat liv. Han vill upprätta

människor och han menar att detta är den enda gränsdragning som lagens djupaste innebörd själv gör. Då är en dag till med krökt rygg värt mer än traditionen att inte hela på sabbaten, då är den egna döden på korset värt att offra för att vi ska få ett upprättat liv med Gud. Frihet finns för Jesus inom den judiska traditionen, den finns i den relation till Gud och det upprättade liv som hela hans livsgärning vill skänka människor.

Vi har givetvis också en mängd olika traditioner som vi har tolkat som nödvändiga utifrån den Guds vilja och lag som vi tycker oss finna i bibeln. Och precis som Jesus visar betyder inte en sådan tradition att vår frihet är i fara, tvärtom kan den vara en nödvändighet för en sann frihet. Men det finns en dubbel risk med traditioner. *Dels så kan de få människor att känna sig utestängda och förtryckta och dels så kan de ge en falsk känsla av självrättfärdighet.* Det förra får lätt sitt uttryck när någon som inte är stöpt i samma form som majoriteten av våra oftast väldigt homogena församlingar söker gemenskapen. Det är då lätt att vi ser personen som ett hot och endast uppmärksammar hur han eller hon bryter mot de olika traditioner som vi utvecklat. Risker är att vi då precis som synagogföreståndaren missar källan som traditionerna är ett försök att uppfylla. Vi kan tycka att synagogföreståndaren måste vara en osedvanligt trög paragrafryttare när han inför det fantastiska undret som sker endast kan se hur de bryter mot traditionen. Men vi kan nog lätt bli lika blinda vi också. Att vi ser de delar som inte är som vi brukar ha det. Att vi ser de delar av människors liv som är främmande för oss. Precis som Jesus bör vi kanske oftare ställa oss frågan, får detta människor att bli upprättade, får detta människor att få ett helt och fullt liv. Att precis som Jesus faktiskt våga se människor inte bara som ett medel eller ens som ett mål i sig utan faktiskt också som en måttstock. Som kristna är vi aldrig färdiga, vi står aldrig med en fulkomlig tolkning. Guds oändliga storhet omöjliggör ett sådant patent. En fingervisning om vi är på rätt väg är om människor i vår gemenskap blomstrar. Vi behöver som församling och kristna individer se om vi lever ett liv som upprättar andra människor och söka odla de delar av vår verksamhet och liv som lyckas med detta.

Vi tänker gärna frihet i form av individualism. Också vår kristna tro blir lätt ett individualistiskt projekt. En ständigt pågående rannsakan av den egna relationen till Gud, till församlingen eller minnen av upplevde orätter tar lätt upp hela fokuset för oss människor. Och jag tror att om vi inte reflekterar, om vi bara agerar reflexmässigt kommer vi alltid att förbli individuella egoister. Det ligger så djupt i oss människor, vi är oss själva närmast och för att komma ur detta behöver vi som Jesus fokusera vår blick på andra människor. I den andre människans ansikte och behov möter vi inte bara vår nästa utan också en spegelbild av oss själva oförvanskad av egoismens fördunklande slöja. I den andres upprättande finns också vår egen. Kristen tro är inte självutplånande men menar, som jag ser det, att den egna självuppfyllelsen finns i kärleken till Gud och andra människor. När man tittar på människor som verkligen gett upp något för andra finns det en eld i deras ögon som lockar. Den frid man kan finna hos någon som Moder Theresa har en bergskedjetung grund som bara inte finns i tanken på en ny eller större platt-TV. Oavsett den moraliska frågan över att vi lyxkonsumerar medan andra människor svälter så är vi idag fångade i en jakt efter lycka genom konsumtion. Vi jobbar allt hårdare för att ha råd med allt mer. Men i det ekorrhjul vi springer allt fortare i finns ingen målgång, ingen gräns där frid och lycka kan avnjutas. Nu behöver vi inte alla som Moder Teresa bege oss till Indiens fattiga. "Självsä hon: Det är enkelt att älska människor på stort avstånd. Det är inte alltid lika enkelt att älska dem som är oss nära. Det är enklare att ge en kopp med ris för att lindra hunger än att lindra ensamhet

och smärta hos någon oälskad i vårt eget hem. Ta kärlek först till dit eget hem för kärleken för varandra måste börja där.”

Ett fullt liv är möjligt

Men vad är då ett fullt liv, ett upprättat människoliv i samklang med Guds lag?

Det kan vara en bra utgångspunkt att slå fast vad ett sådant liv inte är. Det är inte ett liv utifrån en buddistisk lära där man accepterar att lidandet är en del av livet och genom kontemplation söker en andlig verklighet bortanför den fysiska. Jesus ser människors verklighet. Kristendomen har ibland beskyllts för att vara en verklighetsflykt. Inte minst den kommunistiska ideologins beskrivning av religionen som ett opium för folken är ett exempel på en sådan syn. Visst finns det ett tydligt framtidshopp i den kristna tron där himlen skiner som en fyrbåk som en verklighet utan sorg död och lidande. Men denna tanke manar inte till ett resignerande inför livets orättvisor. Tvärt om visar den oss en alternativ verklighet är möjlig. Vi kan inte döva ett dåligt samvete med konstateranden som att ”det är helt enkelt sådan världen är”. En bättre värld är möjlig. Kvinnan som Jesus helar var krokryggig. Hennes sjukdom var inget som riskerade hennes liv. Resultatet av Jesus helande var inte att hon räddades från döden utan hon helt enkelt kunde räta på sig. Och han vill att vi ska kunna räta på oss också idag.

I våra egna liv har vi kanske också sådant som en krokig rygg. Inslag i våra liv som inte riskerar våra liv eller grunden i vår tro. Det är väldigt lätt att vänja sig vid sådant som mer eller mindre begränsar våra liv. Att acceptera livet som det är, att tänka att det blir nog inte bättre än så här. I relationen till Gud är det lätt att acceptera en skadad relation. Helt enkelt bara för att det är så det har varit en tid. Den mest normaliserande faktorn av alla är vanan. Jag hörde en kvinna på radion som är troende men som av olika anledningar lämnat kyrkan. Hon trodde dock fortfarande på Gud men sa att det var som ett gammalt äktenskap där makarna slutat att prata med varandra. Relationen var inte bruten men död. Och precis som i ett dött äktenskap var detta inget som skett över en natt utan genom små, små steg. Det är så ofta det lilla men ständigt återkommande som påverkar våra liv mest. En liten bön på kvällen, en läst bibelvers. Små saker som ensamt kan verka försumbara men som udner tid ger en hel livsriktning. Det finns en möjlighet till något långt bättre än en död relation, en levande där varje dag är ett förtroligt samtal med Gud. Men den krokiga ryggen kan också vara praktiska saker som sjukdom, arbetslöshet eller trasig ekonomi. Tron på Gud är ingen enkel väg bort från alla problem men Jesus bryr sig verkligen också om sådana problem och vill, precis som han helade kvinnans rygg hela våra problem. Det är verkligen något fantastiskt med Jesus att han bryr sig om även dessa praktiska delar av våra liv. Han vill hjälpa oss på alla fronter.

Och Gud kan verkligen bryta in i våra liv, det finns det många vittnesbörd om. Men han har också redan gjort något åt dessa problem genom att ha upprättat relationen till de som tror på honom. Vi som har fått denna gåva till ett helt nytt liv har också ett ansvar att hjälpa andra och varandra. Detta gäller också vårt ansvar som nation. Vi har fötts in i ett land som ger sina medborgare stor frihet, både genom att vi inte har förtryck och genom att vi har stora möjligheter till självförvekligande, inte minst genom ett generöst studiesystem och stöttade folkrörelser. Men runt omkring och i världen finns det mängder med människor som bara genom slumpen föds in i en helt annan verklighet. Ett liv där förtryck är vardag och

möjligheterna till självförverkligande bleknar inför kampen för att överleva dagen som kommer. Vår flyktingpolitik är en skam, vi borde kunna ta emot så många fler människor och än viktigare hjälpa långt fler människor på plats. Jag utmanar vem som helst att ge ett moraliskt skäl till att inte dramatiskt öppna upp våra gränser för de flyktingar som idag istället tas om hand om de fattiga grannländer som omger de olika oroshärdarna.

I Kristus finns ett upprättat liv tillgängligt för var och en. Inga krav annat än ett öppet hjärta och ett beslut krävs. Ett val att följa honom, han som inget annat vill än att ge oss ett upprättat liv där vi blomstrar.

Jesus visar genom att hela kvinnan i synagogan på sabbaten att upprättande av människors liv måste vara grunden i det som alla våra traditioner måste hämtas ur. När han helar kvinnan visar Jesus också att han bryr sig om vår livskvalité. Han vill ge oss ett helt och fullt liv där vi blomstrar. I sin gärning visar han än en gång ett exempel på hur tjänarens liv är vägen till ett rikt liv.